

Leven van Jezus 5
Waarom lijden?

Voorwoord

Voor je ligt het vijfde boekje van de cursus Leven met Jezus.

Het gaat verder en dieper dan de vier vorige boekjes. Dat kan ook. Als je de eerste vier boekjes hebt doorgewerkt, dan ben je toe aan het diepere werk!

Een van de meest gestelde vragen aan het christelijk geloof is de vraag naar het waarom van het lijden in deze wereld. Mensen begrijpen gewoon niet (en willen het ook niet begrijpen en dat begrijp ik dan weer) hoe het kan dat een goede en machtige God niet ingrijpt. Dit is zo'n ingrijpende vraag, waar voor veel mensen zoveel pijn aan vastzit, dat ik hier vijf lessen voor uittrek.

Nadenkend over werkwijze en methode wil ik hier opnieuw onderstrepen hoe belangrijk je huiswerk en voorbereiding is en hoe mooi en goed het gesprek met de andere deelnemers van je groep.

Het gaat er om dat je zelf door de Bijbel heengaat en met je hart in gesprek raakt met God. Als dit gebeurt, zal de heilige Geest je hart leiden en zullen je denken en je doen niet achterblijven. Mooi ook om er samen over te praten in de groep. Geloven is immers niet een individualistisch gebeuren. Je hoort bij de familie van Jezus.

Veel zegen!

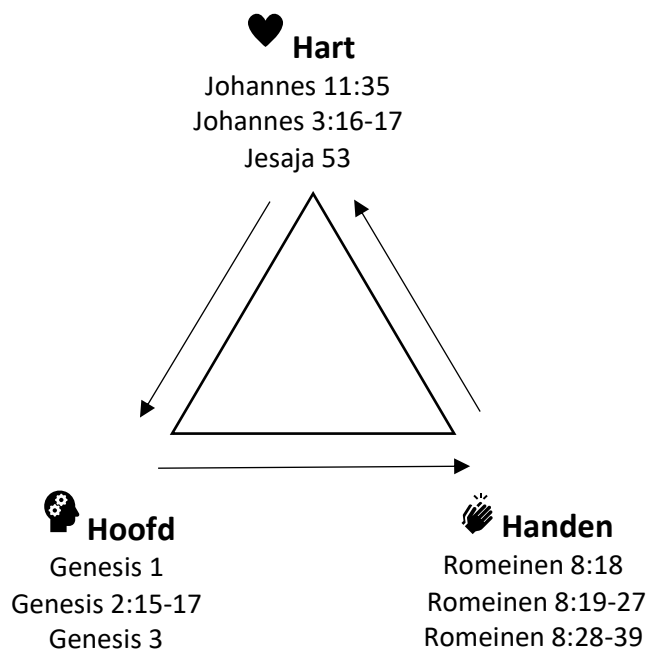
Henno Smit, Amsterdam – Osdorp,

14 oktober 2021 en 5 juli 2022

Les 1 – Het lijden in deze wereld. Waarom? (1)

De Bijbel zegt:

Deze les gaat over een van de belangrijkste vragen aan het geloof, in de kerk en in de wereld.

Wegwijzer naar de bedoeling van deze les:

Een van de grootste en ingrijpendste vragen aan het geloof is de vraag naar het waarom van het lijden. Als God alles kan en zoveel van ons houdt, waarom laat hij dan van alles gebeuren wat hij en wij niet willen en ook niet kunnen aanzien en verdragen?

Niemand heeft het antwoord! Daarom komt deze vraag ook steeds terug. En vooral ook omdat het zoveel pijn doet...

Hoewel niemand het antwoord heeft, kunnen we wel iets zeggen.

Het is zonneklaar dat God de wereld goed, zeer goed, heeft gemaakt (Genesis 1). Het is daarom niet eerlijk om God de schuld te geven van wat wij mensen en/of de duivel hebben gedaan en nog steeds doen (Genesis 3). En wie denkt dat God het lijden niets kan schelen, heeft het echt helemaal mis. Jezus huilt bij het graf van zijn vriend. En wat nog meer is, God stuurde zijn eigen Zoon naar deze wereld om ons leven te leiden (te lijden). Zo ging God zelf(s) in onze schoenen staan. Hij weet dus wat het is: lijden. Hij onderging in levende lijve het meest vreselijke lijden dat er is. Zo heeft God aan ons de liefde van zijn hart voor alle mensen (de wereld, Johannes 3) laten zien.

Maar waarom gaat het lijden dan maar door? Zoals gezegd, het antwoord dat onze vragen voorgoed het zwijgen oplegt, hebben we niet. Sterker nog, Paulus zegt zelfs in Romeinen 8:20 dat lijden 'zinloos' is. Zin en dus ook het zinnige antwoord is er niet. Desondanks is Paulus in Romeinen 8 vol hoop. Weliswaar weet hij genoeg van tegenspoed, ellende, vervolging, honger, gevaar, bedreigingen en slachtpartijen (35-36), maar hij weet ook dat Gods liefde ons hier doorheen draagt (31-39); dat God zelfs alles – hoe dan ook – laat bijdragen aan het goede (28);

Leven met Jezus – boekje 5 – Waarom lijden?

dat Gods toekomst nu al haar licht vooruitwerpt (29-30); en dat de heilige Geest intens met ons meeleeft, meelijdt en meebidt (26-27). Zo gaan we begrijpen dat Paulus deze wereld kan vergelijken met een vrouw die een kind krijgt. We lijden pijn, maar in de hoop op nieuw leven (22-24)! Daarom kunnen we het in en ondanks alles toch nog volhouden (25). Want Gods liefde blijft altijd en overal staan als een huis (38-39). Dat sleept ons er niet alleen door, maar geeft ons 'in dit alles' nu al het gevoel of anders het geloof van een overwinnaar (37).

Wat is je eerste reactie op de Wegwijzer? Je kunt hier je antwoord opschrijven:

Onderweg met Gods woord:

Lees en overweeg de Bijbelteksten van deze les. Deze vragen kunnen je helpen:

- Wat vind je ervan dat deze les eigenlijk geen antwoord geeft op de vraag naar het waarom van het lijden?
- Begrijp je dat God de schuld geven niet eerlijk is en lijkt op *blameshifting*?
- Als God bestaat, dan doet hij niets, zeggen veel mensen. Zo gaan ze voorbij aan Gods komst in de wereld. Wat zegt Johannes 3?
- Veel mensen geloven niet in God, maar ze roepen hem wel ter verantwoording als het over het lijden gaat. De voortdurende vraag naar de zin en het waarom van het lijden is een roep om verlossing. Begrijp je dat?
- Romeinen 8 schildert wel een christelijke levenshouding middenin het lijden. Heb je er wat aan?
- Wat zegt je hart? Wat zegt je gevoel? Wat zegt je hoofd? Kun je het praktisch maken in je dagelijks leven? Waar voel je weerstand?
- Merk je in je antwoorden verschil met je eerste reactie op de Wegwijzer?

Je kunt hier je antwoorden opschrijven of andere gedachten die de Bijbelteksten je geven:

In gesprek met elkaar:

Bijbellezen doe je niet alleen. De Bijbel zegt zelfs dat je alleen samen, dus alleen met elkaar goed kunt ontdekken wat God in de Bijbel zegt (Efeziërs 3:18). Daarom gaan we elke les ook met elkaar ontdekken wat de Bijbelteksten van de les ons willen zeggen.

Deze les gaat over dé vraag aan het geloof: waarom is er lijden in deze wereld en houdt het maar niet op?

- Welke vragen heb je nog?
- Wat wil je in het gesprek inbrengen?
- Wil je meer informatie? Lees dan ook de bijlage achter deze les.

Na het gesprek:

Wat wil je van het gesprek onthouden?

Wat ik meeneem

Neem na het gesprek de tijd om deze les voor jezelf af te maken. Je hebt niet voor niets in deze les tijd en aandacht geïnvesteerd. Lees de les en je antwoorden nog eens terug. Wat heeft het je opgeleverd? Wat neem je mee? Wat heeft de heilige Geest door deze les met je gedaan? En wat ga jij nu hiermee doen? Maak het voor jezelf zo concreet en praktisch mogelijk.

in mijn hart

Empty dashed-line box for reflection.

in mijn hoofd

Empty dashed-line box for reflection.

in mijn handen

Empty dashed-line box for reflection.

in mijn taak in Hart van Osdorp

Empty dashed-line box for reflection.

Wie helpt mij?

Nog een belangrijke laatste vraag. Geloven doe je samen als familie van Jezus. We kunnen het niet alleen. Wie gaat jou helpen om met je vragen over het lijden om te gaan? Wat vind je moeilijk? Wat moet je veranderen? Wat neem je mee van Paulus' levensstijl in Romeinen 8?

Verder en dieper

Deze wereld is vol kwaad. Dat zal niemand ontgaan.

God wil ons redden van alle slechtheid en narigheid, ellende en ongeluk. Daarvoor heeft hij Jezus gestuurd. Zijn naam betekent 'redder'. Hij redt ons van het kwaad door IN deze wereld Gods nieuwe wereld te brengen. Een invasie van een nieuwe, andere wereld in deze wereld, zo gezegd, niet een vertrek uit deze wereld.

In deze wereld verzamelt Jezus mensen – jij en ik en iedereen is welkom – om de hele wereld te laten zien dat deze slechte wereld op haar einde loopt. Dat mag ons elke dag blij maken.

Beslissend in Jezus' reddingscampagne is zijn lijden en dood aan het kruis. Dat heeft grote consequenties. Die consequenties zien en vervolgens ook trekken voor je eigen leven – dat heet geloven: je weet en vertrouwt dat het kwaad uit de oude wereld niet meer in Gods nieuwe wereld kan bestaan. We zijn gered door Jezus' dood aan het kruis. Iedereen die dit goede nieuws vertelt is een ambassadeur van Gods nieuwe wereld en nodigt uit om deze nieuwe wereld binnen te gaan.

Het belangrijkste in Jezus' reddingsactie is dus al gebeurd. Jezus is gestorven en opgestaan. Daarom leven wij nu al als geredde mensen. Gods nieuwe wereld is gekomen, midden in deze oude wereld (2 Korintiërs 5:17). Het oude is voorbij, het nieuwe is er al. Daarom zei Jezus ook op het einde van zijn lijden aan het kruis: Het is volbracht (Johannes 19:30).

Dit betekent voor ons dat wij niet Gods nieuwe wereld hier op aarde hoeven te brengen. Relax, het belangrijkste is al gedaan! Het betekent ook dat we elke dag mogen leven als geredde mensen. Doe jij dat al?

Als gered mens leven in deze kwade wereld – dat betekent een dubbel leven leiden in de goede betekenis van het woord. We zijn al gered. Daar plukken we allerlei vruchten van. Wat niet-geredde mensen dwars kan zitten en hun leven verzuurt – angst, zorgen, schuld en schaamte, bitterheid, liefdeloosheid, enzovoorts, enzovoorts – hoeft ons niet meer lastig te vallen, want wij hebben dit alles voor ons zien doodgaan aan het kruis.

En toch, toch leven we ook nog in deze wereld...

Gods nieuwe wereld bestaat midden in deze wereld. Koren en onkruid groeien samen op (Matteüs 13:24-30). En Gods nieuwe wereld komt en groeit als het zaad (13:1-9): langzaam, kwetsbaar en gekwetst; en Gods nieuwe wereld is nog niet af. We leven dus als geredde mensen midden in deze

Leven met Jezus – boekje 5 – Waarom lijden?

kwade wereld. En daar hebben we last van. Ook christenen worden ziek, komen in problemen, hebben last van angst, stress en zorgen, enzovoorts.

Wat moeten we nu doen?

Leven als geredde mensen met geloof, hoop en liefde in deze wereld. We zijn onderweg. En laten we onderweg voortdurend met de ogen van ons hart kijken naar het kruis van Jezus, zoals eens de Israëlieten keken naar de koperen slang (Numeri 21:4-9; Johannes 3:14). Wie kijkt, weet zich gered. En dat maakt alle verschil.

God wil dat wij als vrije en geredde mensen leven. Daarom heeft hij ons alles gegeven wat daar voor nodig is: Jezus, het kruis, de opstanding, de heilige Geest, leven, geloof, hoop en liefde, en meer, veel meer. Nu al.

De vraag laat zich nu niet meer vermijden. Waarom heeft God onze redding dan zó gewild: na het kruis ook nog een lang proces door de geschiedenis heen met allerlei hindernissen en pesterijen van het kwaad? Dit is de vraag naar het waarom van het lijden. Dit is nog steeds dé vraag van deze tijd aan ons geloof in God.

Wat zegt een ambassadeur van het goede nieuws hierover?

1. We kunnen en mogen niet God de schuld geven van wat de duivel, mensen of het kwaad doen. Dat is niet fair. God is goed. Altijd (Jakobus 1:16-17).

2. Blijft de vraag waarom God het lijden dan niet eenvoudig stopt.

Antwoord: Dat zou het einde van deze wereld en de geschiedenis betekenen. Maar ik ken veel broers en zussen die nog bezig zijn hun geliefden en anderen uit te nodigen voor Gods nieuwe wereld. Als God de wereldgeschiedenis stopt, kan dat niet meer. Maar lees: 2 Petrus 3:9.

3. Blijft de vraag waarom God het lijden dan niet in betere banen leidt. Waarom bliksemt God het kwaad niet eenvoudig weg?

Antwoord: God stuurt wel degelijk bliksems. Hij stuurt mensen, ambassadeurs. En dan hebben we het nog niet over Jezus gehad! En over betere banen gesproken, ik ben bang hoe de wereld eruit zou zien zonder Gods dagelijks ingrijpen.

4. Maar waarom geeft God zijn regering en eventueel zijn ambassadeurs dan niet zoveel invloed dat mensen beter gaan luisteren?

Antwoord: Wijzelf zouden het ook niet erg op prijs stellen, wanneer er een paar keer per dag of nog vaker een dwingend vingertje onze kant op zou komen. Dat is dictatuur. Maar leven in Gods nieuwe wereld gaat over liefde, niet over dwang of macht. God kiest ervoor om met ons om te gaan op de manier van het kruis, op de manier van Jezus (Zacharia 4:6).

5. Alles goed en wel, maar lijden en ellende is toch wel heel erg pijnlijk allemaal. De prijs van Gods beleid voelt als wel heel erg hoog!

Ja, en daarom blijft de vraag naar het waarom van het lijden ook altijd weer terug komen. Allerlei antwoorden voor ons hoofd maken uiteindelijk geen afdoende indruk, als ons lijf en/of ons hart of onze ziel pijn heeft.

6. Antwoorden voor ons hoofd op de vraag naar het waarom van het lijden stellen uiteindelijk teleur. Hebben we dan niets voor ons hart?

Leven met Jezus – boekje 5 – Waarom lijden?

Ja, zeker wel. Ons hart kent redenen die ons hoofd niet kent. Bijvoorbeeld deze: God verzamelt onze tranen in zijn kruik (Psalm 56:9). Alle lijden, pijn en ellende laat God echt niet onberoerd (Jesaja 63:9). Daarom kwam God ook in eigen persoon poolshoogte nemen van het lijden van zijn volk in Egypte. En dat 'in eigen persoon' nam God wel heel letterlijk toen Jezus mens werd. Goed beschouwd was Jezus God zelf, hoe moeilijk dat voor ons verstand ook te begrijpen is (maar we spreken hier nu ook alleen van hart tot hart, naar Johannes 10:30 en 14:7-9). Maar een hartenblik op Jezus laat ons dan ook zien hoe serieus Gods medelijden met ons is en hoe ver dat gaat: deze wereld met alle ellende en pijn gaat God zelfs zo aan het hart dat hij bereid was er zelfs zelf aan onderdoor te gaan. Verder en dieper kon God toch niet gaan dan deze lotsverbondenheid met de wereld. God staat in zijn liefde naast ons en bij ons en voor ons in het lijden en niet tegenover ons of van ons afgewend. Hij ziet het en hij weet 'aan den lijve' hoe het is.

En: hij geeft ons hoop. Jezus heeft niet voor niets geleden! Paulus zegt: "Ik ben ervan overtuigd dat het lijden van deze tijd in geen verhouding staat tot de luister die ons in de toekomst zal worden geopenbaard" (Romeinen 8:18).

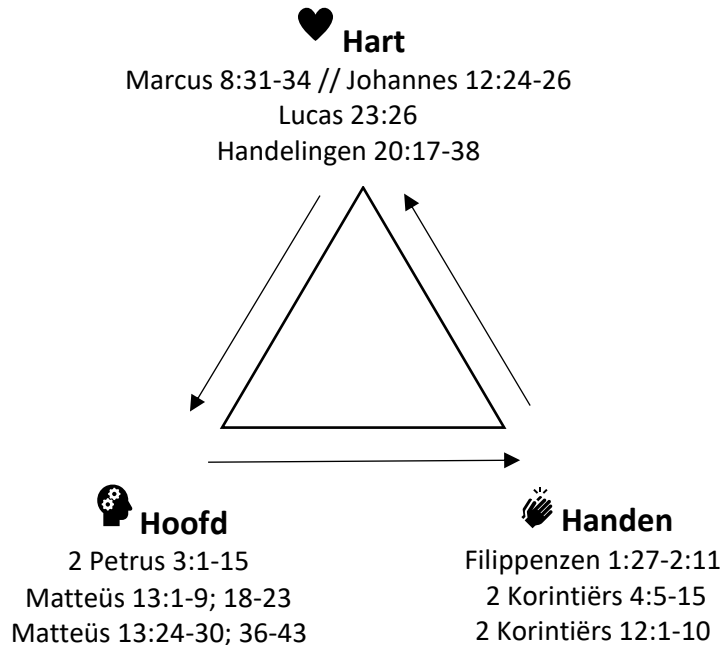
Ik heb me lang het meest thuis gevoeld bij dit antwoord op de vraag naar het waarom van het lijden: "We weten het niet." Volgens Paulus in Romeinen 8:20 is er in ieder geval weinig tot geen zin en betekenis aan het lijden van deze wereld te ontdekken. Het is een direct gevolg van het kwaad. En de zin en betekenis van het kwaad is duister.

Toch is Romeinen 8 ook een van de meest hoopvolle hoofdstukken uit het Nieuwe Testament. Paulus ziet de wereld in verwachting van Gods toekomst. Zij zucht en lijdt "als in barensweeën" (8:22). Dat laatste herken ik ook: het is allemaal buitengewoon pijnlijk, voor de mensen, voor onszelf en... voor de heilige Geest, die in ons bidt "met woordloze zuchten" (8:26). Het lijden gaat niet buiten God om. Hij is goed, altijd. En altijd is hij goed!

Les 2 – Het lijden in deze wereld. Waarom? (2)

De Bijbel zegt:

Deze les gaat nog een keer over het lijden in deze wereld. We zetten een tweede stap.

Wegwijzer naar de bedoeling van deze les:

Het hoeft ons niet te verbazen dat het lijden in deze wereld nog steeds doorgaat. Het heeft te maken met Gods geduld (2 Petrus). En ook Jezus heeft duidelijk gezegd dat het zo zal gaan: de zaaier zaait het zaad van Gods goede nieuws overvloedig en in het vertrouwen op een zeer overvloedige oogst, maar er gebeurt ook van alles mee wat hij niet wil. Ook groeien het koren en het onkruid (afkomstig van de duivel!) samen op in de akker van de wereld (Matteüs 13).

Aan deze situatie komt gelukkig een einde, wanneer Jezus terugkomt en het laat ook iets zien van de manier waarop onze God in deze wereld het kwaad tegemoet treedt: voorzichtig om het graan maar niet te beschadigen (Matteüs 13)! Op de wijze van het kruis.

Deze wijze van doen maakt van ons kruisdragers, eenvoudig omdat we Jezus navolgen (Marcus 8). Dit ziet het Nieuwe Testament als niets minder dan genade (Filippenzen 1:29). Dat ons kruisdragen pijnlijk is en diep kan gaan laten Jezus (Marcus 8) en Paulus (2 Korintiërs 4 en 12) ons wel zien. Maar kruisdragen is de manier van denken en doen van Jezus zelf (Marcus 8; Filippenzen 2). Zoals bij Jezus, gaat het erom dat uit ons sterven leven voor mensen voortkomt (Johannes 12; 2 Korintiërs 4:10-12). Dat is de overvloedige opbrengst van het goede zaad (Matteüs 13). Paulus zegt daarom dat hij sterk is, als hij zwak is en lijdt (2 Korintiërs 12:9-10).

Wat is je eerste reactie op de Wegwijzer? Je kunt hier je antwoord opschrijven:

Onderweg met Gods woord:

Lees en overweeg de Bijbelteksten van deze les. Deze vragen kunnen je helpen:

- Het valt altijd weer op hoe duidelijk Jezus in Matteüs 13 spreekt over het lijden in deze wereld: zo komt Gods nieuwe wereld op aarde en niet anders.
- Jezus legt de oorzaak van het lijden duidelijk bij “de vijand” en niet bij God. Wat zegt jou dit?
- God heeft geen plezier in pijn en lijden, maar put zich uit in geduld (2 Petrus). Begrijp je dit en geeft dit motivatie om het goede nieuws te vertellen? Zouden we de tijd van Gods geduld en daarmee van het lijden kunnen verkorten?
- De extra stap van deze les over het lijden is onze navolging van Jezus, ook in het lijden.
 - Dat is een regelrechte navolging van Jezus en daarom een voorrecht (Filippenzen 1).
 - En het is telkens weer een stuk(je) pijn, verdriet en doodgaan (2 Korintiërs 4).
 - Het vraagt daarom veel zelfverloochening (Marcus 8) en nederigheid (Filippenzen 2).
 - Maar dwars door allerlei moeilijkheden heen (Handelingen 20) mogen we rekenen op een geweldige oogst (Matteüs 13; Johannes 12).
 - Daarom voelt Paulus zich zo sterk, juist als hij zwak is en lijdt (2 Korintiërs 12).
 - Dit is de tijd van de lijdende kerk die ondanks alles het goede nieuws niet onder stoelen of banken steekt (Matteüs 13).
- Wat zegt je hart? Wat zegt je gevoel? Wat zegt je hoofd? Kun je het praktisch maken in je dagelijks leven? Waar voel je weerstand?

- Merk je in je antwoorden verschil met je eerste reactie op de Wegwijzer?

Je kunt hier je antwoorden opschrijven of andere gedachten die de Bijbelteksten je geven:

In gesprek met elkaar:

Bijbellezers doe je niet alleen. De Bijbel zegt zelfs dat je alleen samen, dus alleen met elkaar goed kunt ontdekken wat God in de Bijbel zegt (Efeziërs 3:18). Daarom gaan we elke les ook met elkaar ontdekken wat de Bijbelteksten van deze les ons willen zeggen.

Deze les gaat opnieuw over het lijden in deze wereld. Maar nu zetten we met Simon van Cyrene (Lucas 23) nog een extra stap.

- Welke vragen heb je nog?
- Wat wil je in het gesprek inbrengen?

Na het gesprek:

Wat wil je van het gesprek onthouden?

Wat ik meeneem

Neem na het gesprek de tijd om deze les voor jezelf af te maken. Je hebt niet voor niets in deze les tijd en aandacht geïnvesteerd. Lees de les en je antwoorden nog eens terug. Wat heeft het je opgeleverd? Wat neem je mee? Wat heeft de heilige Geest door deze les met je gedaan? En wat ga jij nu hiermee doen? Maak het voor jezelf zo concreet en praktisch mogelijk: hoe ga jij Marcus 8 en Lucas 23 in praktijk brengen? Aan wie ga je het goede nieuws verder vertellen?

in mijn hart

Empty dashed-line box for reflection in the heart.

in mijn hoofd

Empty dashed-line box for reflection in the head.

in mijn handen

Empty dashed-line box for reflection in the hands.

in mijn taak in Hart van Osdorp

Empty dashed-line box for reflection in the task in Hart van Osdorp.

Wie helpt mij?

Nog een belangrijke laatste vraag. Geloven doe je samen als familie van Jezus. We kunnen het niet alleen. Wie gaat jou helpen om jezelf te verloochenen, je kruis op je te nemen en Jezus zo te volgen? Wat vind je moeilijk? Wat moet je veranderen?

Verder en dieper

Drie keer nederigheid

De eerste manier van nederigheid is dat ik mij zo nederig maak dat ik eenvoudig alles doe wat God zegt. Ik kies er dus voor om God altijd en overal te gehoorzamen, ook al zou mij dat mijn aardse leven kosten.

De tweede manier van nederigheid gaat verder en dieper dan de eerste en is ook volmaakter. Mijn nederigheid gaat zo ver dat ik mijn hart heb geleerd niet méér te verlangen naar rijkdom dan naar armoede, niet méér naar eer dan naar oneer, niet méér naar een lang dan naar een kort leven. Het allerbelangrijkste voor mij is immers dat ik Jezus volg. Daaraan maak ik al het andere ondergeschikt.

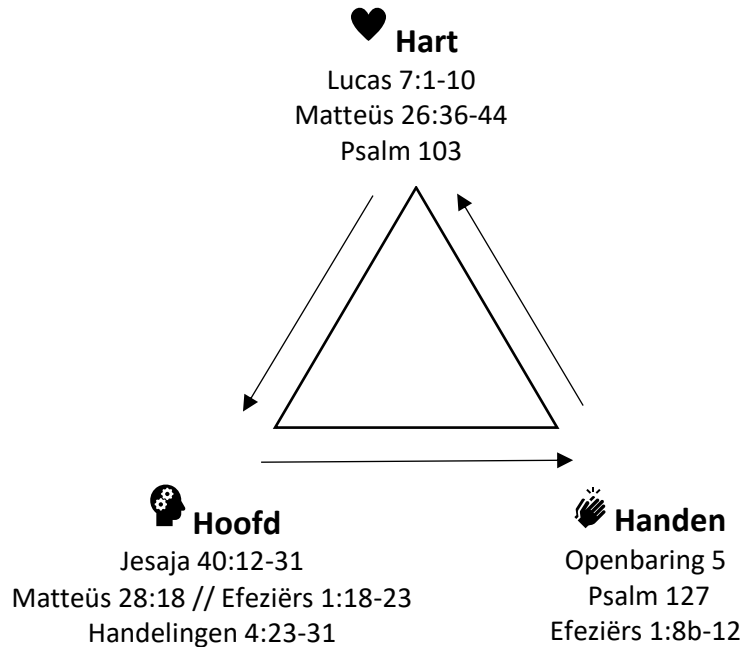
De derde manier van nederigheid is de meest volmaakte. Om dit te doen moet ik de eerste en tweede manier van nederigheid me hebben eigen gemaakt. Deze derde manier is dat ik méér de armoede met de arme Jezus verlang en kies dan rijkdom, méér de smaad met de versmadede Jezus dan eer en méér als een nul en voor gek versleten te worden om Jezus' wil dan als wijs en verstandig in deze wereld te worden gezien. Jezus ging ons daar immers in voor. De meest volmaakte nederigheid heeft dus besloten om Jezus daadwerkelijk hierin te volgen en ook hierin meer op hem te gaan lijken, in alle gevallen waarin hij dat vraagt en als hij daardoor meer geëerd zal worden.

Ignatius van Loyola

Les 3 – Het lijden in deze wereld. Waarom? (3)

De Bijbel zegt:

Deze les gaat nog een keer over het lijden in deze wereld. We zetten een derde stap.

Wegwijzer naar de bedoeling van deze les:

Met de vraag naar het waarom van het lijden zijn we niet zomaar klaar. Kleine stukjes antwoord op deze grote vraag hebben we in de vorige lessen besproken: Gods liefde en medelijden, Gods geduld en Gods ‘kruisvormige manier’ van regeren, zijn kracht in onze zwakheid en onze navolging van Jezus.

Maar er is nog iets wat we niet uit het oog mogen verliezen: God is koning en hij heerst over de hemel en de aarde. En alle macht in de hemel en op de aarde heeft God echt in Jezus’ goede handen gelegd (Matteüs 28). Maar juist hier zit voor veel mensen het probleem. Als God of Jezus machtig is en liefdevol, dan zouden zij toch moeten ingrijpen! Behalve als zij toch niet liefdevol zijn en/of niet machtig... Maar het is geen oplossing om van God een ‘tandeloze tijger’ te maken. Dat gaat lijnrecht tegen de Bijbel in en zal ons geloof en ons vertrouwen in God ten onrechte ondermijnen. En als God niet machtig is, zal Jezus ook niet terugkomen. Maar dat heeft hij uitdrukkelijk beloofd!

De wetenschap dat God regeert en dat hij niets uit zijn handen zal laten vallen (ook ons niet, Matteüs 10:24-33) geeft ons alle reden tot eerbied (Openbaring 5; Psalm 103), vertrouwen (Psalm 127; Lucas 7), hoop (Efeziërs 1:12; Lucas 7) en gehoorzaamheid en overgave (Lucas 23). Geloven in Gods heerschappij is zo zoet en mag onze hoop en ons vertrouwen juist groter maken in plaats van kleiner (Jesaja 40; Handelingen 4)!

Wel moeten we blijven oppassen met zeggen: “Dit komt van God”. Dat is vaak te kort door de bocht. Weliswaar ligt alles in Gods hand, maar dat wil niet zeggen dat de duivel en de mens

Leven met Jezus – boekje 5 – Waarom lijden?

niets doen en nergens verantwoordelijkheid voor dragen (Handelingen 4). Deze tijd voor de tweede komst van Jezus is een slechte tijd (Galaten 1:4), waarin heel veel gebeurt dat tegen Gods wil ingaat en dus ook niet van God komt. Maar het blijft tegelijk vaststaan dat God regeert. Hoe kan dat nou? Overweeg nog eens dat God regeert op de manier van het kruis. En dat het kruis Gods weg is om het kwaad te overwinnen (Matteüs 26). Of vergelijk het met een schaakspel. In deze partij is wit veel sterker en gaat wit zeker winnen. Maar zwart doet er alles aan om met allerlei listige varianten dit te voorkomen. Tevergeefs!

Wat is je eerste reactie op de Wegwijzer? Je kunt hier je antwoord opschrijven:

Onderweg met Gods woord:

Lees en overweeg de Bijbelteksten van deze les. Deze vragen kunnen je helpen:

- Wat valt je op bij de teksten voor je hart? En hoe spreken deze teksten je hart aan?
- De teksten voor je hoofd (en trouwens ook die voor je handen) geven ondubbelzinnig te kennen dat God koning is en regeert. En dit is nog maar een hele kleine selectie uit de Bijbel. Wat denk je nu?
- Gods macht is, naast zijn liefde en goedheid, een belangrijke reden voor vertrouwen en hoop en eerbied. Begrijp je dat? Ben je het ermee eens?
- Uiteindelijk komt het antwoord op de grote vraag naar het waarom van het lijden neer op de keuze om God te vertrouwen. Begrijp je dat? Wat zegt je hart nu?
- Probeer je eens in te denken wat er gebeurt in Openbaring 5. Probeer er eens naar te kijken met de ogen en oren van je hart. Misschien wil je wel de liederen meezingen? Wat gebeurt er? Wat doet het met je?
- Wat zegt je hart? Wat zegt je gevoel? Wat zegt je hoofd? Kun je het praktisch maken in je dagelijks leven? Waar voel je weerstand?
- Merk je in je antwoorden verschil met je eerste reactie op de Wegwijzer?

Je kunt hier je antwoorden opschrijven of andere gedachten die de Bijbelteksten je geven:

In gesprek met elkaar:

Bijbellezers doe je niet alleen. De Bijbel zegt zelfs dat je alleen samen, dus alleen met elkaar goed kunt ontdekken wat God in de Bijbel zegt (Efeziërs 3:18). Daarom gaan we elke les ook met elkaar ontdekken wat de Bijbelteksten van deze les ons willen zeggen.

Deze les gaat opnieuw over het lijden in deze wereld. We onderzoeken hoe Gods macht en koningschap ons geloof in God juist groter kan maken en niet kleiner.

- Welke vragen heb je nog?
- Wat wil je in het gesprek inbrengen?

Na het gesprek:

Wat wil je van het gesprek onthouden?

Wat ik meeneem

Neem na het gesprek de tijd om deze les voor jezelf af te maken. Je hebt niet voor niets in deze les tijd en aandacht geïnvesteerd. Lees de les en je antwoorden nog eens terug. Wat heeft het je opgeleverd? Wat neem je mee? Wat heeft de heilige Geest door deze les met je gedaan? En wat ga jij nu hiermee doen?

Maak het voor jezelf zo concreet en praktisch mogelijk: hoe staat het met jouw vertrouwen en hoop en eerbied voor God? Kun je de Jezus van Matteüs 26 navolgen in zijn vertrouwen en overgave?

in mijn hart

Handwriting practice area for 'in mijn hart' with a dashed border.

in mijn hoofd

Handwriting practice area for 'in mijn hoofd' with a dashed border.

in mijn handen

Handwriting practice area for 'in mijn handen' with a dashed border.

in mijn taak in Hart van Osdorp

Handwriting practice area for 'in mijn taak in Hart van Osdorp' with a dashed border.

Wie helpt mij?

Nog een belangrijke laatste vraag. Geloven doe je samen als familie van Jezus. We kunnen het niet alleen. Wie gaat jou helpen om te groeien in vertrouwen en hoop en eerbied?

~~~~~

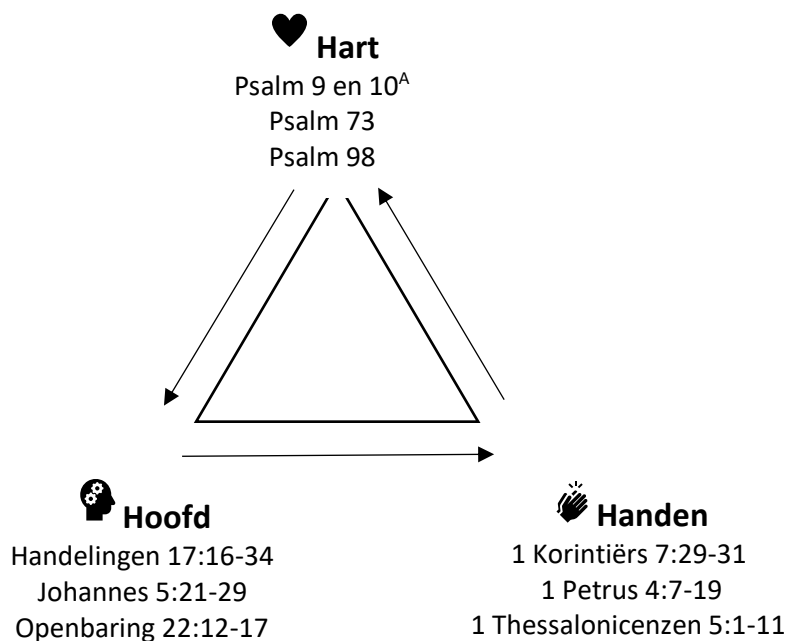
Verder en dieper

Lees en overweeg nog een keer de bijlage over de drie manieren van nederigheid uit les 5.2.

Les 4 – Het lijden in deze wereld. Waarom? (4)

De Bijbel zegt:

Deze les gaat opnieuw over het lijden in deze wereld. Lijden doet ons ook verlangen naar Gods toekomst.

Wegwijzer naar de bedoeling van deze les:

Het lijden in deze wereld laat ons schreeuwen naar God. Lijden doet zeer; lijden is vaak onrecht; lijden kunnen wij vaak ook niet oplossen en soms zelfs niet eens verzachten.

Door de eeuwen heen is het daarom voor gelovigen een enorme troost geweest, dat er een God is die de armen en zwakken niet vergeet (Psalm 9) en die recht doet (Psalm 10). Is het niet nu of later in dit leven, dan doet God dat welzeker na dit leven (Psalm 73). Het is goed en geeft moed te weten dat God recht zal doen. Alle dingen die in deze wereld krom zijn, ongelukkig en onrechtvaardig, zal hij (eens) recht maken en vergoeden.

Dat wil niet zeggen dat wij daarom ontslagen zijn van de plicht er hier en nu iets aan te doen. Integendeel! Maar wij mensen zijn beperkt. Wij kunnen niet alles oplossen. Daarvoor ontbreken ons vaak de macht, de middelen en soms ook de wijsheid (wij maken de dingen soms nog erger). Dit moet ons bescheiden maken. Wij brengen Gods koninkrijk niet in zijn volle glorie op aarde. Daarom hopen we op God en bezingen wij nu al zijn komst (Psalm 98).

Dit kan een enorme troost zijn voor mensen die in het hier en nu hun recht niet krijgen. God vergeet hen niet. Gelukkig is er, als het recht in deze wereld faalt, een hemelse rechter die recht zal spreken en alles recht en goed zal maken!

Intussen hoort bij deze hoop ook een bepaalde manier van leven (zie de teksten onder).

---

^A Psalm 9 en 10 horen bij elkaar en zijn eigenlijk één psalm.

Leven met Jezus – boekje 5 – Waarom lijden?

Dit is leven met (de toekomst van) het goede nieuws voor ogen. Dat maakt alles anders. God zal zeker komen en definitief zijn nieuwe wereld op aarde brengen. En intussen werpt Gods nieuwe wereld al zijn licht vooruit en ontvangen wij nu al prachtige voorproefjes en machtige blijken van Gods nieuwe wereld: de heilige Geest (Efeziërs 1:13-14), vergeving en vrij spraak (Romeinen 8:1), geloof, hoop en liefde (1 Korintiërs 13:13), de familie van Jezus (Marcus 10:30) en nog veel meer.

Wat is je eerste reactie op de Wegwijzer? Je kunt hier je antwoord opschrijven:

Onderweg met Gods woord:

Lees en overweeg de Bijbelteksten van deze les. Deze vragen kunnen je helpen:

- Er zijn twee misleidingen in het geloof. Of we trekken ons terug uit deze wereld, hopen er het beste van (overleven) en verlangen dat Jezus zo snel mogelijk terugkomt om orde op zaken te stellen. Of we werken heel hard aan alle onrecht en vergeten dat we de definitieve oplossing van Jezus moeten verwachten.
Deze les wil het een noch het ander doen, maar ons in plaats van te overleven leren leven en werken. En in plaats van alles zelf te willen en te moeten oplossen wil deze les ons leren loslaten. Wat leer jij?
- Verwachting en hoop horen bij het geloof in Jezus. Wat heb jij aan de hoop op de terugkeer van Jezus? Bid jij vaak met Openbaring 22:20 om Jezus' terugkeer?
- Sommige mensen vinden de terugkeer van Jezus als rechter maar een angstig idee. Vroeger leerden we dat rechter Jezus onze redder is. Begrijp je dit? Wat doet dit met je angst?
- De laatste alinea van de Wegwijzer bovenaan deze bladzijde is nog extra aan deze les toegevoegd. Waarom is deze alinea zo belangrijk? Wat leer jij eruit?
- De verwachting en hoop op de komst van Jezus doen, als het goed is, veel met hoe jij je dagelijks leven leeft. Wat zeggen de teksten onder hierover tegen jou?
- Wat zegt je hart? Wat zegt je gevoel? Wat zegt je hoofd? Kun je het praktisch maken in je dagelijks leven? Waar voel je weerstand?
- Merk je in je antwoorden verschil met je eerste reactie op de Wegwijzer?

Je kunt hier je antwoorden opschrijven of andere gedachten die de Bijbelteksten je geven:

In gesprek met elkaar:

Bijbellezers doe je niet alleen. De Bijbel zegt zelfs dat je alleen samen, dus alleen met elkaar goed kunt ontdekken wat God in de Bijbel zegt (Efeziërs 3:18). Daarom gaan we elke les ook met elkaar ontdekken wat de Bijbelteksten van deze les ons willen zeggen.

Deze les gaat over de hoop en toekomstverwachting van ons geloof. Niet alles is verloren, als het recht niet zijn loop krijgt. Jezus komt terug om alles recht te zetten! Dit verandert je leven.

- Welke vragen heb je nog?
- Wat wil je in het gesprek inbrengen?

Na het gesprek:

Wat wil je van het gesprek onthouden?

Wat ik meeneem

Neem na het gesprek de tijd om deze les voor jezelf af te maken. Je hebt niet voor niets in deze les tijd en aandacht geïnvesteerd. Lees de les en je antwoorden nog eens terug. Wat heeft het je opgeleverd? Wat neem je mee? Wat heeft de heilige Geest door deze les met je gedaan? En wat ga jij nu hiermee doen?

Maak het voor jezelf zo concreet en praktisch mogelijk: hoe staat het met je hoop en verwachting van de terugkeer van Jezus? En wat doet dat met je dagelijks leven?

in mijn hart

Hand-drawn dotted rectangular box for reflection.

in mijn hoofd

Hand-drawn dotted rectangular box for reflection.

in mijn handen

Hand-drawn dotted rectangular box for reflection.

in mijn taak in Hart van Osdorp

Hand-drawn dotted rectangular box for reflection.

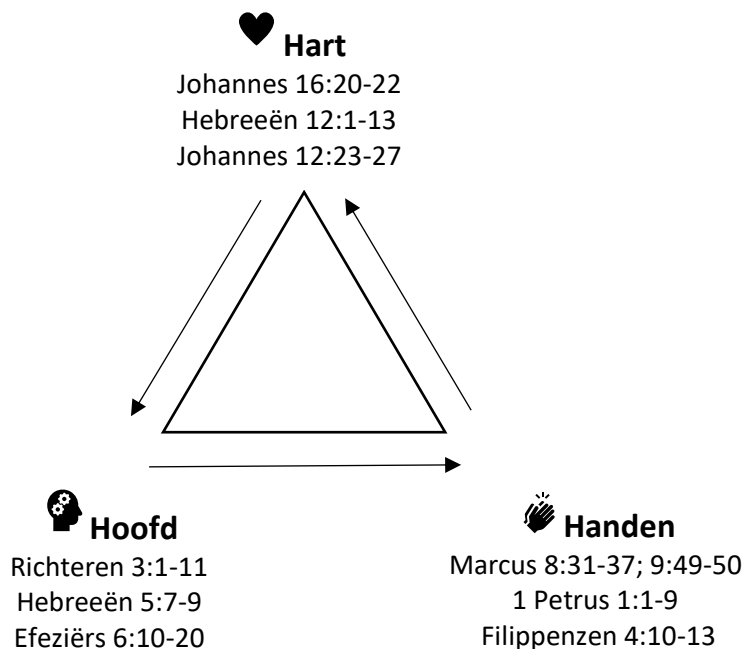

Les 5 – Het lijden in deze wereld. Waarom? (5)

De Bijbel zegt:

Deze les gaat opnieuw over het lijden in deze wereld. God kan lijden ook gebruiken om ons te trainen.

Wegwijzer naar de bedoeling van deze les:

Dat God lijden kan gebruiken om ons te trainen, wil niet zeggen dat God plezier heeft in lijden. God is goed. Maar nu deze wereld is zoals ze is met alle lijden erop en eraan, kan God lijden (niet altijd) ook gebruiken voor iets goeds. Lijden blijft zeer doen en... lijden kan onze geloofsspieren ook sterker maken. We leren bij (1 Petrus 1) en misschien komen we wel dichterbij wat Paulus leerde: de volkomen belangeloosheid en innerlijke vrijheid in dienst van zijn Heer (Filippenzen 4): altijd en overal is Paulus “tevreden”. Ook kunnen we gaandeweg ons hart en ons leven leren wapenen met Gods wapens (Efeziërs 6). Die hebben we elke dag nodig omdat lijden, tegenstand en tegenspoed niet alleen bij deze wereld horen, maar wij ook een tegenstander hebben die met een heel leger tegen ons vecht.

In ieder geval hoort lijden eenvoudig bij het volgen van Jezus (Marcus 8). Wij volgen immers een gekruisigde Heer, die zelf ook door lijden gehoorzaamheid heeft geleerd (Hebreeën 5). Maar let op: na het verdriet van het lijden komt de vreugde met God (Hebreeën 12)!

De Bijbel gebruikt veelzeggende beelden om lijden voor ons in een hoopvol perspectief te plaatsen. Denk aan het beeld van een bevalling (Johannes 16), aan het voorbeeld van opvoeding door een liefhebbende vader (Hebreeën 12) en het beeld van de graankorrel (Johannes 12). Deze beelden zeggen allemaal op hun manier hetzelfde: lijden doet op het moment zelf heel erg zeer. Maar dat is niet wat blijft. Laat je bemoedigen door wat daarna komt, ook al ben je heel erg bang (Johannes 12), ook al brengt het lijden op het moment zelf verdriet (Hebreeën 12), ook al doet het veel pijn en is het erg zwaar (Johannes 16). Er komt een andere dag. De dag van God boordevol leven, blijdschap en vrijheid!

Wat is je eerste reactie op de Wegwijzer? Je kunt hier je antwoord opschrijven:

Onderweg met Gods woord:

Lees en overweeg de Bijbelteksten van deze les. Deze vragen kunnen je helpen:

- Wat zeggen de beelden van een bevalling, opvoeding en van de graankorrel jou? Word je aangesproken of misschien wel mopperig en opstandig?
- Een diepe tekst is Filippenzen 4:11. Paulus heeft geleerd om in elke situatie tevreden te zijn. Dit is echte innerlijke vrijheid. Je bent in elke situatie vrij en God dankbaar voor wat hij doet, ook al lijkt hij soms niets te doen. Je blijft op God gericht en hem danken, want je bent niet afhankelijk van je omstandigheden. God is groter. Snap je dit? Kun je er bij? Met je hart? Met je hoofd?
- Hoe komt Paulus aan de kracht die hem tevreden maakt? Het is de Heer die hem kracht geeft, en vreugde (zie voor de vreugde Filippenzen 4:4). Snap je dit? Kun je er bij? Met je hart? Met je hoofd?
- Jezus gaat ons in het lijden en in het leren voor (Marcus 8 en Hebrëen 5). Wat zegt dit jou?
- Doe jij elke dag Gods wapens aan? Voor een concreet voorbeeld hoe je dat kunt doen, zie bijlage (2) achteraan deze les.
- Wat zegt je hart? Wat zegt je gevoel? Wat zegt je hoofd? Kun je het praktisch maken in je dagelijks leven? Waar voel je weerstand?
- Merk je in je antwoorden verschil met je eerste reactie op de Wegwijzer?

Je kunt hier je antwoorden opschrijven of andere gedachten die de Bijbelteksten je geven:

In gesprek met elkaar:

Bijbellezers doe je niet alleen. De Bijbel zegt zelfs dat je alleen samen, dus alleen met elkaar goed kunt ontdekken wat God in de Bijbel zegt (Efeziërs 3:18). Daarom gaan we elke les ook met elkaar ontdekken wat de Bijbelteksten van deze les ons willen zeggen.

Deze les gaat opnieuw over het lijden in deze wereld. Lijden doet ontzettend zeer en blijft dat doen. Maar er is meer, als we goed kijken.

- Welke vragen heb je nog?
- Wat wil je in het gesprek inbrengen?

Na het gesprek:

Wat wil je van het gesprek onthouden?

Wat ik meeneem

Neem na het gesprek de tijd om deze les voor jezelf af te maken. Je hebt niet voor niets in deze les tijd en aandacht geïnvesteerd. Lees de les en je antwoorden nog eens terug. Wat heeft het je opgeleverd? Heeft deze les jouw kijk op het lijden opnieuw bijgesteld? Kun je wat met wat je geleerd hebt? Wat ga je doen?

in mijn hart

Handwriting practice area for 'in mijn hart' with a dashed border.

in mijn hoofd

Handwriting practice area for 'in mijn hoofd' with a dashed border.

in mijn handen

Handwriting practice area for 'in mijn handen' with a dashed border.

in mijn taak in Hart van Osdorp

Handwriting practice area for 'in mijn taak in Hart van Osdorp' with a dashed border.

Verder en dieper (2)

GODS WAPENS (Efeziërs 6:10-18)

Vader in de hemel,
in de naam van Jezus trek ik uw wapens aan:

ik doe de riem van de waarheid om;
ik laat me leiden door het goede nieuws van Jezus.
Jezus is mijn heer en mijn redder. Hij heeft gelijk! (*Johannes 20:28*)

De goedheid van Jezus is mijn harnas.
Ik trek het aan in de naam van Jezus.
Niemand kan me beschuldigen; niemand mag mij veroordelen (*Romeinen 8:33-34*). God ziet mij nu als een goed en heilig mens, omdat Jezus goed en heilig is.
Jezus' leven is mijn leven; Jezus' CV is mijn CV; Jezus' dood is mijn dood; Jezus' opstanding is mijn opstanding. Dank u wel, Vader, dank u wel, Heer Jezus, voor uw vergeving en voor uw liefde. Dank u wel dat ik zeggen mag: God ziet mij als een goed mens door wat Jezus heeft gedaan. Door zijn dood ben ik bevrijd van mijn schuld en zijn mijn zonden vergeven (*Efeziërs 1:7*).

Mijn liefde voor Jezus is mijn rechterschoen en mijn gehoorzaamheid aan Jezus is mijn linkerschoen.
Die trek ik aan in de naam van Jezus. Het zijn mooie en heilige schoenen. Zo kan ik pas goed lopen. Ik doe wat Jezus zegt, omdat ik van hem houd (*Johannes 21:15-19*).
Jezus houdt van mij en hij geeft mij zijn leven en vrede (*Johannes 10:10; 14:27*). Daarom houd ik ook van hem. Jezus is mijn grootste liefde (*Openbaring 2:4*). Daarom doe ik alles wat hij mij vraagt (*Psalms 103:19-22*). Jezus vraagt mij ook mensen over hem te vertellen (*Mattheüs 28:18-20*). Dat ga ik doen.

Mijn geloof is mijn schild.
Ik pak het vast in de naam van Jezus.
Het geloof beschermt mij als een schild tegen de aanvallen van de duivel.
Ik zeg: God houdt van ons. Voor wie zouden we dan nog bang moeten zijn? (*Romeinen 8:31*) In de naam van Jezus zeg ik, dat ik bij Jezus hoor en Gods kind ben (*Galaten 3:26; 4:6-7*); in de naam van Jezus zeg ik dat de plannen van de duivel zullen mislukken (*Jesaja 54:17*); ik ben uit de duisternis geroepen (*1 Petrus 2:9*); ik ben gered uit de macht van het kwaad; ik ben een bewoner van Gods nieuwe wereld (*Kolossenzen 1:13*); ik leef in zijn schitterend licht (*1 Petrus 2:9*); ik hoor bij Gods volk en God zorgt voor mij (*1 Petrus 2:10*).

God geeft mij het vertrouwen dat hij mij zal redden. Mijn schitterende toekomst is mijn helm. Die zet ik op mijn hoofd in de naam van Jezus. Mijn gedachten zijn nu beschermd. Ik ben van binnen veranderd.
Ik ken de waarheid. Slechte, negatieve en zeurende gedachten stuur ik weg in de naam van Jezus (*Efeziërs 4:23*). En ik nodig de heilige Geest van Jezus nu uit om me van binnen te vullen (*Efeziërs 5:18*). Ik vraag God dat hij mij goede gedachten geeft: vreugde en vrede en vertrouwen door de kracht van de heilige Geest (*Romeinen 15:13*).

Het woord van God is mijn zwaard.
In de naam van Jezus pak ik het vast. De heilige Geest geeft Gods woord kracht en hij legt mij het woord van God uit. Nu kan ik het begrijpen.
In Jezus' naam zeg ik: Vader, uw woord is waar (*Psalms 12:7; Psalm 119:159-160*). U bent betrouwbaar. U liegt nooit. U doet wat u zegt (*Deuteronomium 7:9*).
Met het zwaard van uw woord kan ik elke leugen ontdekken en overwinnen.

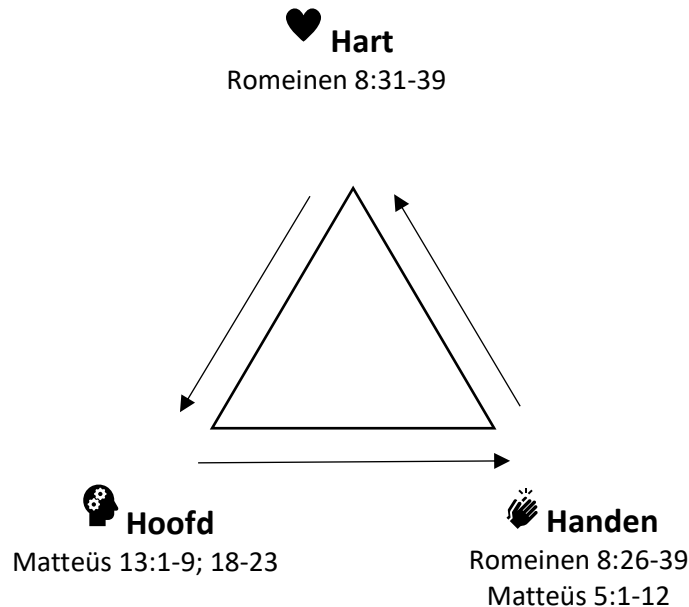
Ik pas dus goed op en ik bid elke dag zo vaak als het nodig is. Ik vraag God om hulp en ik laat me daarbij leiden door de heilige Geest (*Efeziërs 6:18*). Vader, u beschermt mij. En ik kan mijzelf beschermen (*Jakobus 4:7*), als ik uw wapens gebruik in de naam van Jezus.

Dank u wel, Vader! Dank u wel, Heer Jezus!

Les 6 – Terugkijken en bidden.

De Bijbel zegt:

In deze les denken we na over wat we in de afgelopen lessen hebben beleefd en geleerd en gaan we praten en overleggen met de heilige Geest.

Wegwijzer naar de bedoeling van deze les:

In deze reeks lessen hebben we vijf keer stil gestaan bij dé vraag van bijna alle mensen aan het christelijk geloof: Waarom is er zoveel lijden in deze wereld, als een goede en machtige God aan het roer staat? We begrijpen dit gewoon niet, ook al niet omdat het zo zeer doet.

We zagen dat we het definitieve en afdoende antwoord op deze vraag niet kunnen geven, maar misschien wel stukjes en beetjes antwoord. En al die stukjes en beetjes antwoord raken steeds weer opnieuw aan onze pijn en ons verdriet. Dat maakte het volgen van deze lessen voor jou misschien wel tot een pijnlijke exercitie.

En toch, alle stukjes en beetjes antwoord die we konden vinden en bespraken, wijzen ons en alle mensen wel de weg naar ontzag en liefde voor onze goede en machtige God. We krijgen genoeg geloof, hoop en liefde (Matteüs 5) voor onderweg naar de dag waarop Jezus Gods nieuwe wereld helemaal afmaakt en hij al onze tranen zal drogen (Romeinen 8).

Intussen huilen we met Jezus (Johannes 11:35) aan de graven van onze geliefden en voelen we ons als een vrouw die een kind krijgt (Johannes 16:20-22). Het is vaak niet te harden en soms (of heel vaak) leven we er middenin.

Kunnen we dan Jezus vinden die het lijden uit eigen ervaring kent en kunnen we met hem het kruis dragen (Lucas 23:26) om in Jezus' naam leven te geven aan de mensen, al was het alleen maar door in en ondanks alles onze hoop te blijven uitzingen: we wachten totdat hij komt (Psalm 98)?

Wat is je eerste reactie op de Wegwijzer? Je kunt hier je antwoord opschrijven:

Bid daarna het gebed van Paulus in Efeziërs 3:16-21 hardop:

Wat ik uit de lessen heb meegenomen

in mijn hart

Blader de lessen en je aantekeningen nog eens door. Wat heeft God gedaan?
Wat heb je ontdekt in je hart? Waar ging je hart van gloeien? Waar zat de weerstand?
En weet je waar dat vandaan kwam? Wat heb je daarmee gedaan?
Wil je nog iets veranderen? Wat is de belangrijkste ervaring voor je geweest? Wat
vond/vind je moeilijk? Waarin had/heb je het meeste plezier?

En de belangrijkste vraag: wil je alles achter je laten, als Jezus dat van je zou vragen?
Is Jezus echt de belangrijkste in jouw leven?
Wil je hem volgen?

Wat wil je nu bidden?

Wat ik uit de lessen heb meegenomen

in mijn hoofd

Wat heb je in de afgelopen lessen geleerd? Heb je nieuwe inzichten ontvangen? Waren er *eyeopeners* bij?

Wat ga je de mensen antwoorden die jou vragen naar het waarom van het lijden?

Moet je gedachten die kostbaar voor je zijn toch veranderen of misschien wel opgeven?

Wat wil je in ieder geval onthouden? En wat wil je koste wat het kost nooit meer vergeten?

Waren er Bijbelteksten die je in het bijzonder aanspraken? Hoe zorg je ervoor dat je ze niet vergeet?

Zijn er oude gedachten (bunkers) die je moet verbreken en wegsturen in Jezus' naam?

Wat ga je nu bidden?

Wat ik uit de lessen heb meegenomen

in mijn handen

Is je leven de afgelopen drie maanden veranderd? Hoe dan? Wat is het verschil?
Moet je nog besluiten nemen, waarvan je weet dat ze nog liggen te wachten? Wat houdt je tegen?

In les 5.3 staat:

“De wetenschap dat God regeert en dat hij niets uit zijn handen zal laten vallen (ook ons niet, Matteüs 10:24-33) geeft ons alle reden tot eerbied (Openbaring 5; Psalm 103), vertrouwen (Psalm 127; Lucas 7), hoop (Efeziërs 1:12; Lucas 7) en gehoorzaamheid en overgave (Lucas 23). Geloven in Gods heerschappij is zo zoet en mag onze hoop en ons vertrouwen juist groter maken in plaats van kleiner (Jesaja 40; Handelingen 4)!”

Heb je eerbied, vertrouwen, hoop en gehoorzaamheid en overgave gekregen?

Hoe wil je je nieuwe leven vasthouden?

Heb je andere mensen al verteld wat ze toch al lang aan je gezien hebben?

Wat moet je bidden?

Wat ik uit de lessen heb meegenomen

in mijn taak in Hart van Osdorp

Heb je andere ideeën gekregen over wat je in Hart van Osdorp doet?

Doe je je taak in Hart van Osdorp nu anders dan voor de lessen? Of ga je het na deze les alsnog anders doen? Wat heb je daarvoor nodig (gebed, advies, motivatie, liefde)?

Ik bid:

In gesprek met elkaar:

Leren van Jezus doe je niet alleen. We zijn immers aan elkaar gegeven als familie van Jezus. Samen staan we sterk in deze wereld en we zijn aan elkaar gegeven om elkaar te helpen.

- Welke vragen heb je nog?
- Wat wil je in het gesprek inbrengen?

A large rectangular area enclosed by a decorative border of small, repeating symbols, intended for writing answers to the questions above.

Na het gesprek:

A large rectangular area enclosed by a decorative border of small, repeating symbols, intended for writing answers to the question below.

Wat wil je van het gesprek onthouden?

Wie helpt mij?

Nog een belangrijke laatste vraag. We kunnen het niet alleen. Wie gaat jou helpen om je persoonlijke lessen uit dit boekje waar te maken? Wat ga je aan hem/haar vragen?

A large rectangular area defined by a dashed border, intended for the reader to write their answer to the question above.

Verder en dieper

Neem, Heer, en aanvaard
heel mijn vrijheid,
mijn geheugen,
mijn verstand
en heel mijn wil,
alles wat ik heb en bezit.
U hebt het mij gegeven,
aan U, Heer, geef ik het terug.
Alles is van U,
beschik erover
helemaal volgens uw wil.
Geef dat ik U mag liefhebben,
die genade is mij genoeg.

Een gebed van Ignatius van Loyola

Aantekeningen

Meer aantekeningen

Nog meer aantekeningen

Nog veel meer aantekeningen

Nog heel veel meer aantekeningen

Aantekeningen²